

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1/S-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas‘uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Мадреймов Фархат Махсетбаевич</i> СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В КАРАКАЛПАКСТАНЕ В 1920-1924 ГОДАХ	12-18
<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> АНТРОПОЛОГИЯ ИМПЕРСКОЙ ВЛАСТИ: ХАКЕНТСКИЕ ЗЕМЛИ И АДВОКАТ С. ЛАПИН	19-23
<i>Чориев Шохрух Холтура угли</i> ИСТОРИОГРАФИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРКЕСТАНСКОГО ГЕНЕРАЛ- ГУБЕРНАТОРСТВА В 40-90-Е ГОДЫ ХХ ВЕКА	24-35
<i>Najmiddinov Boburmirzo Zuhridin o'g'li</i> SOVET HOKIMIYATINING 1917-1943-YILLARIDA O'ZBEKISTON SSR DA AMALGA OSHIRGAN DINIY SIYOSATI	36-43
<i>Esonova Nilufar</i> SANOAT SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK MUNOSABATLAR TARIXINING O'RGANILISHI: TAHLIL VA NATIJALAR (1991-2018-YILLAR)	44-47
<i>Qarshiyev Ahmad, Jumayev Abdimo'min, Bebitov Maqsud</i> DENOV BEKLGIDA MAVJUD JOY NOMLARIGA OID MULOHAZALAR	48-55
<i>Qurbonov Abbos</i> MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA QASHQADARYODA YENGIL SANOAT SOHASIDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR VA ULARNING NATIJALARI	56-59
<i>Abduraimova Sabohat Ergash qizi</i> BUXORO AMRLIGI DAVRIDA CHIROQCHI BEKLGIGI AHOLISINING TURMUSH TARZI	60-65

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Karjavova Xurshida Abdumalikovna</i> MAHALLA INSTITUTINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	66-73
<i>Pardayev Erkin Egamberdi o'g'li</i> XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA SIFATNI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	74-82
<i>Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li</i> O'ZBEKISTON POCHTA BOZORIDA XUSUSIY POCHTA KORXONALARINING TUTGAN O'RNI (BTS, DMS, EMU POCHTALARI MISOLIDA)	83-86
<i>Чинорова Шаҳодат Мансур кизи, Нормуродов Хусан Эшмаҳматович</i> ЗНАЧЕНИЕ ТАРГЕТИРОВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	87-93
<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> GREEN BONDS: FINANCING RESOURCE CONSERVATION FOR A SUSTAINABLE FUTURE IN FARMING IN UZBEKISTAN	94-108

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Rashidova Dilfuza Ganievna</i> XIX ASR O‘ZBEK SHOIRALARINING IJODIDA GUMANISTIK G‘OYALAR VA IJTIMOY-FALSAFIY QARASHLAR	109-113
<i>Ochilova Nigora Ruzimuratovna</i> GENDER TENGLIGINI TA‘MINLASHNING IQTISODIY-IJTIMOY OMILLARI	114-118
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY ASARLARIDA FALSAFIY TUSHUNCHALAR VA ULARNING ILMIY–METODOLOGIK TAHLILI	119-123
<i>Kdirbaev Baxadir Berdaxovich</i> AXBOROT JAMIYATI VA MEDIA-MADANIYATNING NAZARIY-FALSAFIY TUSHUNCHASI	124-131
<i>Kurbanbaeva Ulbosin Jumag‘alievna</i> EKOLOGIK XAVFSIZLIK TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI	132-136
<i>Narzukulova Ferangiz Rustamjonovna</i> ILMIY TIL VA FALSAFIY TERMINOLOGIYA: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	137-141
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> IJTIMOY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN‘IY INTELLEKTNING INSON SALOHIYATIGA TA‘SIRI	142-148
<i>Султанов Бахтиёр Бахтиёрович</i> ОБРАЗ ФИЗИЧЕСКОЙ РАЗВИТОЙ, ГЕРОИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В ЭПОХУ АНТИЧНОСТИ	149-153
<i>Bozorov Suxrob Komilovich</i> MA‘NAVIY TRANSFORMATSIYANING ISTIQBOLLARI: INNOVATSION G‘OYA VA LOYIHALAR	154-157
<i>Kimsanbayeva Shaxnoza Bakridinovna</i> MILLIY O‘ZLIK VA DINIY BAG‘RIKENGLIK: ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O‘ZARO TA‘SIRLAR	158-163
<i>Muxamedjanova Lalixon</i> GLOBALASHUV VA MADANIYATLARARO ARALASHUV	164-172

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DIAKRON TADQIQI	173-180
<i>Mahmudova Umida Ural qizi</i> INTERNET DISKURSIDA FOYDALANILADIGAN EMOJILARNING LISONIY VA MADANIY JIHATLARI	181-189
<i>Madalov Navruz Ergashevich</i> IMPORTANT SUBJECTS OF COMPARATIVE AND CONTRASTIVE PHILOLOGICAL STUDIES AND TRANSLATION DIFFICULTIES OF STRUCTURAL–SEMANTIC MODELS OF PROVERBS	190-194
<i>Ubaydullayev Normuhammad Xasanovich</i> XOTIRANOMALARDA ZAMON VA MAKON MASALASI	195-198

<i>Ochilova Habiba Akramovna</i> ISSUES IN THE CLASSIFICATION OF QUESTION SENTENCE TYPES IN LINGUISTICS ...	199-207
<i>Muxammadiyeva Mashxura, Amirqulova Gulxayo</i> FILOLOGIK TADQIQOTLARNING ZAMONAVIY TIBBIY TARJIMA VA TALQINGA TA'SIRI	208-213
<i>Karabaeva Barno Bobir qizi</i> A COMPARATIVE ANALYSIS OF METAPHORICAL EXPRESSIONS REFLECTING PERCEPTION IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	214-219
<i>Axunbabaeva Narqiza Hamidjanovna</i> ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДОВ ИСТОРИЧЕСКИХ И АРХАИЧНЫХ СЛОВ В ДОКУМЕНТАЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ «ВЛАСТИТЕЛЬ СЕМИ СОЗВЕЗДИЙ»	220-226
<i>Turdaliyeva Shahnoza O'ktamovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SON-GIBRID MAQOLLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	227-236
<i>Mansurova Shohista Isroilovna</i> OT OBRAZI TUSHUNCHASI (ZAMONAVIY O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI MISOLIDA)	237-241
<i>Davranov Akmal Akramjonovich</i> IJTIMOIY TENGLIK TUSHUNCHASI (INGLIZ UTOPIYALARI VA O'ZBEK DOSTONLARI MISOLIDA)	242-246
<i>Yuldasheva Aziza Yuldashevna</i> TARJIMASHUNOSLIKDA PRAGMATIKANING O'RNI	247-252
<i>Mirvaliyeva Malika Zoid qizi</i> SEMANTIKANING TARJIMADAGI AHAMIYATI	253-257
<i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i> JADID ADABIYOTI VA MODERNIZATSIYA JARAYONLARI	258-262
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> THE MOOD OF LONGING FOR FREEDOM IN THE AGE OF BYRON	263-266
<i>Narzikulova Rayhona Ahmadovna</i> THE PRAGMATIC FUNCTIONS OF IRONY	267-271
<i>Najmiddinov Muhammadjon</i> O'ZBEK TILIDA KO'P MA'NOLILIK, SINONIMIYA, OMONIMIYA VA ULARNING ELEKTRON TEZAVURUSDA AKS ETISHI	272-278
<i>Achilov Oybek Rustamovich</i> LEKSIK-SEMANTIK DEVIATSIYA ILGARI SURISH VOSITASI SIFATIDA	279-284
<i>Tashpulatova Mukambar Axmetovna</i> KOMPYUTER LINGVISTIKASI VA SUN'IY INTELLEKTNING TILGA TA'SIRI	285-289
<i>Normamatov Farrux, Toshpo'latova Xusniya</i> GLOBAL KESIMDA INGLIZ MADANIYATINING LINGVOKULTUROGIK JIHATLARI	290-293
<i>Shonazarova Gulnoza, Madiyeva Madina</i> THE ROLE OF INTERNET RESOURCE IN IMPROVING TEACHING FOREIGN LANGUAGE: METHODOLOGICAL ANALYSIS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS	294-297

<i>Jo'rayeva Lola Tolibdjonovna</i> IJTIMOIY TARMOQLARDA NEOLOGIZMLARNING BUGUNGI KUNDAGI QO'LLANILISHI	298-302
<i>Saitxanova Aziza Xolmuxamedovna</i> TA'M VA TIL O'RTASIDAGI MUVOZANAT: TAOM DISKURSINING TARJIMA QIYINCHILIKLARI VA YECHIMLARI	303-307
<i>Axmedov Shaxzod, Nazarov Vafokul</i> NEOLOGIZMLAR TADQIQI TARIXIGA DOIR	308-312
<i>Mustafayeva Sojida Ulashevna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARDA MERONIMIK MUNOSABATLI SO'ZLARNING LEKSIKOGRAFIK TALQINLARI	313-321
<i>Buriyeva Muxayyo Zokir qizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF MEAT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	322-326
<i>Berdiqulova Shaxnoza Ruziqulovna</i> YORDAMCHI SO'ZLARNING SHAKLIY XUSUSIYATLARIGA KO'RA TURLARI VA YASALISHI: BOG'LOVCHILAR	327-330
<i>Shokirova Gulbahor Alimovna</i> NEMIS TILINI O'QITISHDA YANGI YONDASHUVLAR	331-334
<i>Najmidinova Nafisa Ulja qizi</i> O'ZBEK TILIDA SO'ZLASHUVCHILARGA ITALYAN TILINI O'RGATISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	335-339
12.00.00 - YURIDIK FANLAR	
<i>Утемуратов Махмут Ажимуратович</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРАВА (ОТ ТРАДИЦИОННОГО К ЦИФРОВОМУ ПРАВУ)	340-344
<i>Masadikov Sherzodbek</i> ENFORCEMENT OF ARBITRATION AGREEMENT UNDER UZBEK LAW	345-351
<i>Alieva Kamola Ravshanovna</i> ONLINE GENDER-BASED VIOLENCE IN UZBEKISTAN: GAPS IN LEGISLATION AND THE PATH FORWARD	352-363
<i>Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li</i> KONTRABANDA UCHUN JAVOBGARLIK TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIK EVOLYUTSIYASI: TARIXIY-HUQUQIY TAHLIL	364-372
<i>Ходжаева Ширин</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ВСЕМИРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА	373-378
<i>Каюмова Асаля Султномуродовна</i> ЭЛИТА ИНДУСТРИИ ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА	379-384
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Bobur</i> ZAMONAVIY TASHKILOTLARDA KIBERXAVFSIZLIK STRATEGIYALARINING SHAKLLANISHI VA SAMARADORLIGI: MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISH CHORALARINING RIVOJLANISHI VA NATIJADORLIGI TAHLILI	385-392

<i>Суннатиллаева Сарвиноз Иззатулло кизи</i> ДИСКРЕЦИОННЫЕ ПОЛНОМОЧИЯ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И СОВЕТЕ ЕВРОПЫ: ПРЕДЕЛЫ, КОНТРОЛЬ И СУДЕБНАЯ ПРАКТИКА	393-400
<i>Dilboboyev Nozimbek</i> CHET ELLIK INVESTORLARNING HUQUQIY MAQOMI HAMDA ULARNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH BO'YICHA IMTIYOZ VA PREFERENSIYALAR BERISH	401-406
<i>Raximbayev O'tkir Fayzullayevich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH MASALASIGA NAZAR	407-414
<i>Ubaydullayev Abror Qutpilla o'g'li</i> HOZIRGI ZAMON ISLOM MOLIYA HUQUQI VA AN'ANAVIY HUQUQIY TIZIMLAR O'RTASIDAGI QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	415-423
<i>Zokirov Sardorjon Karimjon ugli</i> PROCEDURAL FEATURES OF PARTICIPATION DEFENSE COUNSEL AT THE PRELIMINARY INVESTIGATION	424-430
<i>Axmedova Guliruxsor Ravshanovna</i> BOLANI OLIB BERISH VA UCHRASHTIRISH BILAN BOG'LIQ ISHLARNI KO'RIB CHIQUISH BO'YICHA SUD VA HUQUQIY AMALIYOTNING DOLZARB MUAMMO VA YECHIMLARI	431-436
<i>Zoilboyev Javlon Karimjon o'g'li</i> MA'MURIY SUD ISHLARINI YURITISHDA QONUNIY KUCHGA KIRGAN SUD HUJJATLARINI YANGI OCHILGAN HOLATLAR BO'YICHA QAYTA KO'RISH YUZASIDAN ISH YURITISH MAZMUNI	437-441
<i>Hakimov Sunnat Furqat o'g'li</i> SPORT JAMOAT BIRLASHMALARINING HUQUQIY TAHLILI	442-445
<i>Файзиев Фарход Фуркат угли</i> ЗНАЧИМОСТЬ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ В СОВРЕМЕННЫХ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫХ УСЛОВИЯХ	446-452
<i>Файзиева Гулрух Мухаммади кизи</i> МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЖИЛИЩА	453-459
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Polvonov Baxtiyor Zaylobidinovich</i> TIBBIYOT UNIVERSITETLARIDA «MODDALARNING NURLANISH SPEKTRINI O'RGANISH» MAVZUSINI IT TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA NAMOYISH ETISH MASALALARI	460-466
<i>Hamdamova Nozima Muqimovna</i> BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	467-475
<i>Zulfixarov Ilxom Maxmudovich, Zulfikorova Munajat Mirzaxmatovna</i> IQTISODIY-IJTIMOYIY GEOGRAFIK BILIMLAR BERISHDA MATEMATIK METODLARDAN FOYDALANISH	476-481
<i>Qurbonova Nigina Boboxo'jayevna</i> ESDALIKLAR — SADRIDDIN AYNIYNING UMR VA XOTIRA KITOB I	482-488

<i>Toshtemirova Saodat Abdurashidovna</i> KLAUSTER TIZIMIDA TARIX FANLARINI O'QITISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	489-494
<i>Inoyatov Odiljon Sabitovich</i> TEKISLIK LARNING O'ZARO PARALLELLIGI	495-500
<i>Жумамуратова Аибахар Нурмуханбетовна</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ КОГНИТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ СВЯЗЕЙ	501-508

Received: 15 February 2025
Accepted: 20 February 2025
Published: 25 February 2025

Article / Original Paper

ANALYSIS OF URGENT ISSUES AND SOLUTIONS IN JUDICIAL AND LEGAL PRACTICE REGARDING CHILD CUSTODY AND VISITATION CASES

Akhmedova Guliruxsor Ravshanovna

Tashkent City Directorate of the Compulsory Enforcement Bureau
Senior Inspector at the "Execution of Court Decisions and Other Authorities' Documents" Department,
Master's Student in the Prosecutorial Activities Program,
Academy of Law Enforcement of the Republic of Uzbekistan

Abstract. This article analyzes the pressing issues in judicial and legal practice regarding child custody and visitation rights. It examines inconsistencies in court decisions, gaps in legislation, and shortcomings in the legal framework governing these matters. The importance of balancing parental rights and obligations while prioritizing the best interests of the child is emphasized. The article also provides recommendations for improving judicial practices and refining legislation to ensure greater clarity and comprehensiveness. This approach aims to protect children's interests and enhance consistency in court rulings.

Keywords: child, court, court enforcement officer, prosecutor, guardianship and trusteeship authorities, child support, minor's place of residence, parents, parental substitutes, family disputes.

BOLANI OLIB BERISH VA UCHRASHTIRISH BILAN BOG'LIQ ISHLARNI KO'RIB CHIQISH BO'YICHA SUD VA HUQUQIY AMALIYOTNING DOLZARB MUAMMO VA YECHIMLARI

Axmedova Guliruxsor Ravshanovna,

Majburiy ijro byurosi Toshkent shahar boshqarmasi
"Sud hujjatlari va boshqa organlar hujjatlarini ijro etish bo'limi" katta inspektori.
O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi
Prokurorlik faoliyati yo'nalishi magistri
E-mail: gulka4300@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada bolani olib berish va uchrashuv huquqlari bilan bog'liq sud va huquqiy amaliyotning dolzarb muammolari tahlil qilinadi. Sud qarorlarida uchrayotgan nomuvofiqliklar, qonunchilikdagi bo'shliqlar hamda ushbu masalalarning huquqiy tartibga solinishidagi kamchiliklar o'rganiladi. Bolaning manfaatlarini ustuvor qo'ygan holda, ota-onalarning huquqlari va majburiyatlari muvozanatini ta'minlash muhimligi ta'kidlanadi. Maqolada shuningdek, sud amaliyotini takomillashtirish, qonunchilikni aniqroq va to'liq shakllantirish bo'yicha tavsiyalar beriladi. Bu yondashuv bolalar manfaatlarini himoya qilish va sud qarorlarining izchilligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: bola, sud, sud ijrochisi, prokuror, vasiylik va homiylik organlari, aliment, voyaga yetmagan bolaning yashash joyi, ota-onalar, ota-onani o'rnini bosuvchi shaxslar, oilaviy nizolar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI1Y2025N66>

Ta'kidlash joizki, bolalar huquqlarini himoya qilish bilan bog'liq sud amaliyoti bir xil izohlanmaydi va ko'pincha o'zgarib boradi. Buning sababi shundaki, ushbu toifadagi ishlar murakkab bo'lib, har doim ham bola manfaatlariga mos keladigan isbotlar yetarli

bo'lavermaydi. Shu bilan birga, yagona izohlashga moyil bo'lgan masalalar ham mavjud. Biroq, oilaviy munosabatlarga oid ijtimoiy aloqalar muntazam ravishda va keskin o'zgarib borganligi sababli, ushbu sohada bir xil sud amaliyotini shakllantirish hali ham to'liq amalga oshmagan. Shu sababli, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining ayrim normalarini qo'llashda yagona yondashuvga erishish qiyin bo'lib qolmoqda.[1]

Oilaviy nizolar sudlarda eng ko'p ko'rib chiqiladigan ish toifalaridan biridir. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab da'volar aliment undirish, nikohdan ajratish, bolalarning huquqlarini amalga oshirish va ota-onalik majburiyatlarini belgilash bilan bog'liq bo'ladi. Ko'pincha turmush o'rtoqlar o'zaro kelishuvga erisha olmaydi, xususan, mulkni taqsimlash, bolaning yashash joyini belgilash va oilaviy huquq bilan bog'liq boshqa masalalar bo'yicha kelishmovchiliklar yuzaga keladi. Bunday holatlarda nizoni faqat sud orqali, huquqshunoslarning yordami bilan hal qilish mumkin bo'ladi. Oilaviy nizolar shaxsiy e'tirozlar bilan murakkablashadi va kamdan-kam hollarda tinch yo'l bilan hal etiladi. Odatda, taraflardan hech biri chiqarilgan sud qaroridan to'liq qoniqmaydi.

Bu mavzuga oid olimlarning fikr-mulohazalari va ilmiy ishlarini tahlil qilib ko'raylik. O'zbek huquqshunos olimi **M. Mamasiddiqov** ta'kidlaganidek, bolani olib berish va uchrashtirish bilan bog'liq nizolar jamiyatimizda eng og'riqli muammolardan biridir. Uning fikricha, bunday nizolarni hal etishda bolaning manfaatlari ustuvor bo'lishi lozim. Olim o'z tadqiqotlarida sud amaliyotidagi asosiy muammolarni aniqlagan: birinchidan, sudlar ko'pincha faqat ota-onaning huquqlarini e'tiborga olib, bolaning manfaatlarini ikkinchi o'ringa qo'yimoqdalar. Bu esa bola huquqlari to'g'risidagi konvensiya talablariga zid keladi. Ikkinchidan, psixologlar va ijtimoiy xodimlarning xulosalari yetarlicha e'tiborga olinmayapti.[2]

Professor O. Oqyulov esa o'zining ilmiy ishlarida bolani olib berish masalasida xalqaro tajribani o'rganish muhimligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, rivojlangan mamlakatlarda bu masalada mediatsiya institutidan keng foydalaniladi.[3]

Huquqshunos olimi **Z. Esanova** esa bolani uchrashtirish tartibini belgilashda quyidagi mezonlarga e'tibor qaratish zarurligini ta'kidlaydi:

- Bolaning yoshi va psixologik holati
- Ota-onaning yashash sharoitlari
- Bolaning ta'lim olish tartibi
- Mavsumiy omillar [4]

Professor M. Baratov o'z tadqiqotlarida sud qarorlarining ijrosi bilan bog'liq muammolarni ko'rsatib o'tadi. Uning fikricha, sud ijrochilari bolani majburiy tartibda olib berish masalasida maxsus tayyorgarlikdan o'tishlari lozim.[5]

Ko'plab olimlar ta'kidlaganidek, bu masalada eng muhimi — bolaning manfaatlarini himoya qilishdir. Shuning uchun ham sud amaliyotini takomillashtirish, xalqaro tajribani o'rganish va milliy qonunchilikni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqoridagi olimlarning fikrlarini umumlashtirib, quyidagi xulosalarga kelish mumkin: birinchidan, Bolani olib berish va uchrashtirish masalalarini hal etishda bolaning manfaatlarini ustuvor bo'lishi kerak. Ikkinchidan, sud amaliyotini takomillashtirish, xususan psixologlar va ijtimoiy xodimlar xulosalaridan keng foydalanish lozim. Uchinchidan, mediatsiya institutini rivojlantirish va xalqaro tajribani o'rganish zarur. To'rtinchidan, sud qarorlarining ijrosini

ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish kerak. Oltinchidan, qonunchilikni rivojlantirish, xususan "bolaning manfaatlari" tushunchasini aniq belgilab qo'yish lozim.

O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksidan tashqari, ota-onalar alohida yashaganda bolalarning yashash joyini belgilash hamda alohida yashovchi ota-onaning ota-ona huquqlarini amalga oshirish bilan bog'liq nizolarni hal qilishda sudlar, xususan, **2008-yil 7-yanvardagi O'RBQ-139 sonli "Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi** O'zbekiston Respublikasining Qonunini ham qo'llaydi.[6]

O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining qoidalarini tushunish va sudlar tomonidan talqin qilishda bir qator dolzarb muammolar mavjud. Xususan, Oila kodeksida keltirilgan ko'plab protsessual normalar umumiy protsessual qonunchilikning ustuvorligi prinsipiga zid keladi.

O'zbekiston Respublikasida ajralishdan keyingi farzandlar bilan bog'liq masalalar, jumladan, vasiylik va uchrashuv huquqlari, asosan Oila kodeksi va "Vasiylik va homiylik to'g'risida"gi Qonun bilan tartibga solinadi. Ushbu qonunchilik hujjatlarida vasiylik va homiylik tushunchalari, ularni belgilash tartibi va ota-onalarning huquq va majburiyatlari umumiy tarzda bayon etilgan. Shu sababli, sud qarorlarida jismoniy va yuridik vasiylik o'rtasida aniq farqlash ko'pincha mavjud emas, natijada bolaning jismoniy va yuridik vasiyligi odatda bir shaxsga yuklatiladi.

Vasiylik va homiylik to'g'risidagi qonunning 5-moddasida vasiylik va homiylikning asosiy prinsiplari, jumladan, qonuniylik, insonparvarlik va mehr-shafqat, individual yondashuv va bolalarni oilada tarbiyalash shaklining ustuvorligi belgilangan.[7] Biroq, ushbu qonunda jismoniy va yuridik vasiylik tushunchalari alohida ta'riflanmagan. Shuningdek, uchrashuv huquqlari masalasida qonunchilikda aniq ko'rsatmalar mavjud emas, bu esa sud qarorlarida turli yondashuvlarga olib keladi. Ba'zi hollarda sudlar uchrashuvlarning davomiyligi va shaklini belgilasa, boshqa hollarda bu masalalar batafsil yoritilmaydi yoki umuman e'tibordan chetda qoladi.

Umuman olganda, O'zbekiston qonunchiligida vasiylik va uchrashuv huquqlari bo'yicha umumiy qoidalar mavjud bo'lsa-da, jismoniy va yuridik vasiylikni aniq ajratish hamda uchrashuv huquqlarini batafsil tartibga solish masalalarida aniqlik yetishmaydi. Bu esa sud amaliyotida turli qarorlarning qabul qilinishiga sabab bo'lmoqda.

Shuningdek, Oila kodeksida barcha protsessual bosqichlarga taalluqli bo'lgan maxsus protsessual qoidalarni uchratish mumkin. Bular quyidagilarni o'z ichiga oladi: *sud vakolatlarini belgilash qoidalari; ishda ishtirok etuvchi shaxslar haqidagi qoidalar; isbotlash tartib-qoidalari; o'z huquqlari yoki voyaga yetmaganlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish uchun sudga murojaat qilish huquqiga ega bo'lgan subyektlar doirasi.*

Voyaga yetmagan shaxs ishtirok etayotgan sud ishlari bo'yicha sud qarorlarida har doim bolaning manfaatlari ustuvor bo'ladi. Oila kodeksi voyaga yetmaganlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqishda qatnashuvchi shaxslarning aniq doirasini belgilab beradi. Ushbu jarayonda vasiylik va homiylik organlari, prokuror hamda bolaning manfaatlarini himoya qiluvchi mustaqil vakil muhim rol o'ynaydi.

Ushbu masalada BMTning *"Bola huquqlari to'g'risida"*gi konvensiyasi asosida ko'rib chiqiladigan bir qator sud ishlariga misol keltirish mumkin. Ushbu konvensiya har qanday davlat yoki xususiy muassasa, shu jumladan ijtimoiy ta'minot organlari, sudlar, ma'muriy va qonunchilik organlari tomonidan bolalarga oid har qanday harakatlarda bolaning eng yaxshi

manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yish kerakligini ta'kidlaydi.[8] Shuni qayd etish lozimki, bolaning yashash joyini belgilash bo'yicha nizolar umumiy yurisdiksiya sudlarida tobora ko'proq uchramoqda. Har bir ota-ona o'zini bolaning tarbiyasi uchun eng munosib shaxs deb hisoblaydi, shu bilan birga, ikkinchi ota-ona farzandning moddiy ta'minotini ta'minlashi kerak bo'lgan shaxs sifatida ko'riladi.

Sudlarda bolaning ota bilan muloqot qilish tartibini belgilashga oid bir necha ishlar ko'rib chiqilgan. Ushbu ishlar doirasida vasiylik va homiylik organlari tomonidan da'vogar (ota) va javobgar (ona)ning yashash sharoitlari tekshirilgan, hamda ota-onalar o'rtasidagi munosabatlarning buzilish sabablari o'rganilgan. Aniqlanishicha, bir sud amaliyotida bola va onasi yashayotgan uy ularga egalik huquqi asosida tegishli bo'lmasa-da, u bolaga qulay yashash sharoitlari bilan to'liq jihozlangan. Biroq, otaning yashash joyi esa bola yasashi uchun qulay emasligi aniqlangan.

Shuningdek, aniqlanishicha, ota bolani moddiy ta'minlash uchun aliment to'lamagan, buning sababini esa "ona ularni o'z ehtiyojlari uchun sarflashi mumkin" degan iddao bilan izohlagan. Bundan tashqari, sud jarayonida otasining onaga qo'l ko'targan holati tasdiqlangan bo'lib, bu bola tomonidan otaga nisbatan salbiy munosabat shakllanishiga sabab bo'lgan. Shundan so'ng, sud quyidagi qarorni qabul qildi: Otaning bola bilan uchrashish huquqini qisman qanoatlantirish, ya'ni uchrashuvlar faqat onasi ishtirokida, belgilangan soatlarda va javobgarning hududida yoki gavjum jamoat joylarida amalga oshirilishi kerak. Da'vogar (ota) bola uchun aliment to'lashi shart. Bolaning yashash joyi onaning yashash joyi deb belgilanishi lozim.

Ota-ona huquqidan mahrum qilingan shaxslar va bolalar huquqlarini himoya qilishga oid sud amaliyoti tahlili

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, bolalarga nisbatan shafqatsiz munosabat sababli ota-ona huquqidan mahrum qilingan shaxslar soni 59,9% ga kamaygan (2021-yilda 964 nafar bo'lgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 387 nafarga tushgan). Shuningdek, bola hayoti yoki sog'lig'iga bevosita tahdid mavjudligi sababli ota-onadan ajratilgan bolalar soni 26,4% ga kamaygan (4682 nafardan 3444 nafarga).[9]

Bolalar huquqlarini himoya qilishga oid sud amaliyoti asosida quyidagi xulosalar chiqarish mumkin:

Bolaning yashash joyi va ota-onasi bilan uchrashuv tartibini belgilash bo'yicha ishlarni ko'rib chiqishda ikki asosiy muammo mavjud: Dastlabki tayyorgarlik jarayonining yetarlicha to'liq olib borilmasligi. Sud jarayonida ota-onalarning yashash sharoitlari, farzand tarbiyasi uchun ularning daromadlari, guvohlarning ko'rsatmalari inobatga olinadi, biroq, oilaviy munosabatlarni chuqur tahlil qilish uchun sud tomonidan majburiy ekspertiza tayinlanmaydi, Ota-onalar va bolalar o'rtasidagi psixologik munosabatlarni o'rganish, ota-onalarning tarbiyaviy yondashuvlarini baholash amalga oshirilmaydi. Shuningdek, ota-onalar o'rtasidagi nizo sabablari va ularning bolaning ruhiy holatiga ta'siri yetarlicha o'rganilmaydi va bolalarning fikri har doim ham inobatga olinmaydi.

Ba'zi hollarda yuqoridagi omillarni o'rganish uchun ekspertiza tayinlangan bo'lsa-da, sud bunday ekspertizalar natijasini hisobga olmasligi mumkin. Bundan tashqari, vasiylik va homiylik organlari tomonidan tuzilgan hujjatlar ko'p hollarda:

- *Oilaviy qonunchilik talablariga to'liq javob bermaydi;*
- *Bolaning hayoti va tarbiyasi haqida batafsil va aniq tasvir bermaydi;*

- *Aslida haqiqiy holatni aks ettirmaydigan, shunchaki rasmiyatchilikka asoslangan hujjatlar sifatida qolmoqda.*

Shu sababli, bolalarning manfaatlarini to'liq himoya qilish uchun sud amaliyotida majburiy ekspertiza tayinlash, ota-onalar va bolalar o'rtasidagi psixologik muhitni chuqur tahlil qilish, shuningdek, bolalarning fikrini inobatga olish tizimini takomillashtirish lozim.

Yuqorida qayd etilgan muammolar, bizning fikrimizcha, sud ishlarini obyektiv ko'rib chiqish imkoniyatini kamaytiradi, chunki bolaning o'z huquqlarini himoya qilish borasidagi fikri yetarlicha inobatga olinmaydi.

Bolaning huquqlari buzilgani haqidagi fikrini turli mutaxassislar – tarbiyachilar, o'qituvchilar, ijtimoiy pedagoglar, psixolog-pedagoglar, voyaga yetmaganlar bilan ishlovchi inspektorlar hamda vasiylik va homiylik organlari aniqlashi mumkin. Agar voyaga yetmagan bola shaxsan ushbu tashkilotlarga murojaat qilsa, uning fikri e'tiborga olinishi lozim.

Aliment undirish odatda sud buyrug'i asosida amalga oshiriladi. Ushbu tartibga ko'ra, ota-onalardan biri voyaga yetmagan bolaning moddiy ta'minoti uchun o'z daromadining 1/4 qismi miqdorida to'lov amalga oshirishi shart.

Ota-ona huquqidan mahrum qilish ishlari – davlatning voyaga yetmagan fuqarolarini himoya qilishga qaratilgan majburiy chora hisoblanadi. Ushbu chorani faqat sud hokimiyati qo'llash vakolatiga ega. Shu sababli, ushbu turdagi ishlar bo'yicha sud amaliyotini umumlashtirish va tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Turli vaziyatlarda ota-ona huquqidan mahrum qilish bo'yicha sud qarorlari ushbu masala yuzasidan huquqni qo'llash amaliyotini takomillashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, voyaga yetmaganlarning huquqlarini himoya qilish bo'yicha qonunchilikni yanada mukammallashtirish imkonini beradi.

Natijada, bu chora fuqarolarning, xususan, voyaga yetmagan bolalarning manfaatlarini samarali himoya qilish uchun mustahkam mexanizm yaratishga xizmat qiladi.

Ajralishdan so'ng, farzandlarning farovonligini ta'minlash uchun asosiy masalalar bo'lib, vasiylik, uchrashuvlar va moddiy ta'minot majburiyati hisoblanadi. Farzandlik vasiyligi bolaning jismoniy nazorati va uning tibbiy, ta'lim, sog'liq va farovonligi bilan bog'liq qarorlar qabul qilish huquqini o'z ichiga oladi. Ajralishdan so'ng, ota-onalardan biri vasiy ota-ona bo'lib, ikkinchisi vasiy bo'lmagan ota-ona sifatida uchrashuv huquqiga ega bo'ladi. Uchrashuv huquqi vasiy bo'lmagan ota-onaning bola bilan muntazam ravishda aloqada bo'lish shartlarini belgilaydi. Sudlar uchrashuvlarning turlari va shakllarini aniqlashi kerak, ular standart, nazorat ostidagi yoki virtual (uchrashuvlarning o'tkazilish vaqti va usuliga qarab) bo'lishi mumkin. Farzandlik vasiyligi va uchrashuvlarni belgilash, vasiy ota-onaga bolaga g'amxo'rlik qilish xarajatlarini adolatli taqsimlash uchun vasiy bo'lmagan ota-onaning moddiy ta'minot masalasini keltirib chiqaradi. *Moddiy ta'minot* — bu sud tomonidan vasiy bo'lmagan ota-onaga vasiy ota-onaga bolasi voyaga yetguniga qadar muntazam ravishda (odatda har oy) to'lash majburiyati yuklatilgan pul miqdoridir.

Qonunchilikdagi bo'shliqlar bolani moddiy ta'minlash masalasiga ham taalluqlidir. Garchi O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksida vasiy bo'lmagan ota-onaning bola uchun moddiy ta'minot to'lash majburiyatini belgilasa-da, unda bir qator muhim jihatlar, jumladan, to'lanishi lozim bo'lgan aliment miqdori, uni aniqlash tartibi, to'lov muddati va uning ijrosi mexanizmlari haqida yetarlicha aniq ko'rsatmalar mavjud emas. Natijada, sud qarorlarida turli tafovutlar kuzatilmoqda.

Sud qarorlarida kuzatilayotgan nomuvofiqliklar va huquqiy aniqlikning yetishmasligi sudyalarning kasbiy malakasini doimiy oshirish va umuman sud tizimining samaradorligini oshirishga ehtiyoj borligini ko'rsatadi. Shuningdek, farzandlik vasiyiligi, uchrashuv huquqlari va bolani moddiy ta'minlash masalalarini o'z ichiga olgan aniq va yetarlicha batafsil qonun hujjatlarining qabul qilinishi zarur. Bu esa sud qarorlarining izchilligi va oldindan bashorat qilinishi mumkin bo'lishini ta'minlashga yordam beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining Oila kodeksi 01.09.1998 <https://lex.uz/docs/-104720>
2. Mamasiddiqov M.M. va boshq. Fuqarolik protsessual huquqi. Yuridik kollejlar uchun o'quv qo'llanma. T «ILM ZIYO», 2012. -3 3 6 b.
3. Fuqarolik va oila huquqi: Darslik / O.Oqyulov, E.Egamberdiyev, M.X.Baratov, N.A.Kuldashev va boshq. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti, 2022. – 400 b.
4. D.Yu. Xabibullayev, J.T.Allayorov. Fuqarolik protsessual huquqi. O'quv qo'llanma. - Toshkent, 2020. -110 b.
5. Baratov P, Mamatqulov M, Rafiqov A. "O'rta Osiyo tabiiygeografiyasi"-Tashkent, O'qituvchi, 2002-B. 310
6. 2008-yil 7-yanvardagi O'RQ-139 sonli "Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni.
7. O'zbekiston Respublikasining "Vasiylik va homiylik to'g'risida" Qonuni, 02.01.2014 yildagi O'RQ-364-son <https://lex.uz/docs/-2307826>
8. "Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiya" (1989-yil 20-noyabrda BMT Bosh Assambleyasi tomonidan tasdiqlangan)
9. Число лишенных родительских прав в России сократилось более чем на треть // ТАСС. – <https://tass.ru/obschestvo/3740388>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).